

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų
bendrai finansuojamas projektas Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

TEISĖS VIDURINIO UGDYMO BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO
REKOMENDACIJOS

Teisės vidurinio ugdymo bendrosios programos įgyvendinimo rekomendacijas rengė:
Snieguolė Matulienė, Aušra Stonytė-Margienė

Turinys

1. DALYKO NAUJO TURINIO MOKYMO REKOMENDACIJOS.....	1
2. VEIKLŲ PLANAVIMO IR KOMPETENCIJŲ UGDYMO PAVYZDŽIAI.....	1
3. SKAITMENINĖS MOKYMO PRIEMONĖS, SKIRTOS ĮGYVENDINTI BP.....	11
4. LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	12
5. UŽDUOČIŲ AR MOKINIŲ DARBŲ, ILIUSTRUOJANČIŲ PASIEKIMŲ LYGIUS, PAVYZDŽIAI	13

1. DALYKO NAUJO TURINIO MOKYMO REKOMENDACIJOS

Mokant pagal teisės programą siūloma naudoti aktyvaus mokymo (-si) metodus, kurių pagalba mokiniai analizuotų teisinės situacijas, mokytūsi taikyti įstatymų normas, argumentuotai dalintūsi savo nuomone, išklaustytū ir gerbtū kito argumentus, kalbētū viešai, gebētū konstruktyviai spręsti individualias ir visuomenines problemas, siekti kompromiso, savarankiškai priimti legitimius sprendimus.

Siekiant, kad mokiniai ugdytūsi reikalingas kompetencijas pamokose rekomenduojama naudoti kelis aktyvaus mokymo (-si) metodus, padedančius įsisavinti pamokos temą: vieni metodai turētū padėti įsisavinti naujas žinias (pvz., darbas su šaltiniais ar teisiniais dokumentais), kiti – jas pritaikyti praktiškai. Naujos medžiagos įsisavinimui pamokose rekomenduojama naudoti aktyvaus mokymo (-si) metodus tokius kaip „abipusio mokymo“, „ekspertū“, „idėjū žemėlapiū“, „sąvokū žemėlapiū“, „durstinio“, darbo grupėse ir kitus. Atsižvelgiant į tai, kad teisės programa skiriama vyresniųjų klasių mokiniams, rekomenduojama daugiau dėmesio skirti savarankiškam darbui, ypatingai susipažįstant su teorine medžiaga. Mokiniai galētū savarankiškai susipažinti su teorine medžiaga dar prieš pamoką. Ne mažiau svarbu pamokose taikyti sužadavimo, patirties išsiaiškavimo ir motyvavimo metodus: „minčių lietus“ arba „smegenū audra“, „nebaigti sakiniai“, „žiūrėk-galvok-aptark“, situacijū kortelių žaidimai ir kt.

Teorines žinias labiausiai padeda įtvirtinti kasdieniū, mokiniams artimos aplinkos, situacijū (atvejū) analizė, ypač taikant vaidmenū žaidimus, inscenizacijas. Taip pat rekomenduojama naudoti „mini teismo“ metodą, kuris leidžia nagrinėti konkrečios teisės srities „bylą“. Šis supaprastintas bylos nagrinėjimo teisme modelis labiausiai atskleidžia teisės taikymo specifiką: mokiniai galēs praktiškai pajusti, kaip bendra taisyklė tampa konkretaus gyvenimiško ginčo

sprendimo įrankiu; suvoks, kad tiriant teises problemas dažniau svarbesni ne vienareikšmiai atsakymai į keliamus klausimus, bet tų atsakymų argumentacija. Teisės pamokose siūloma naudoti ir kitus metodus, siekiant išmokyti mokinius spręsti teisinę problemą ir ugdyti mokinių analitinius, derybinius, kritinio mąstymo gebėjimus. Tai tarpininkavimas, derybos, debatai, „piliečių sueigos“, „šešių skrybėlių“, „pasaulio kavinės“ bei kiti metodai padedantys mokiniams suvokti, kaip piliečiai gali konstruktyviai spręsti kylančias teises problemas, dalyvauti priimant sprendimus valstybės ar savivaldybės institucijose. Kitos grupės metodų, siūlomų naudoti teisės pamokose, tikslas yra skatinti mokinius susiformuoti nuomonę (poziciją) tam tikru su teise susijusiu, dažnai kontroversišku, klausimu ir argumentuotai ja dalintis, pvz., „4P“ (pozicija, priešastis, pavyzdys, pasekmė), „užimk poziciją“, „nuomonių linija“, „kampai“ „už ir prieš“ ir kiti metodai. Įsisavinti teorines žinias ypač padeda išvykos į teisėsaugos institucijas, kuriose mokiniai geriau susipažįsta su visa teisėsaugos sistema.

2. VEIKLŲ PLANAVIMO IR KOMPETENCIJŲ UGDYMO PAVYZDŽIAI

Ilgalaikio plano pavyzdyje pateikiamas preliminarus Bendruosiuose ugdymo planuose dalykui numatyto valandų skaičiaus paskirstymas: stulpelyje *Mokymo(si) turinio tema* yra pateikiamos Teisės bendrosios programos (toliau – BP) temos;

- stulpelyje *Tema* pateiktos galimos pamokų temos, kurias mokytojas gali keisti savo nuožiūra; Skaičius prie temos yra nurodytas galimas nagrinėjant temą pasiekimams ugdyti skirtas pamokų skaičius. Daliai temų valandos nurodytos intervalu, pvz., 1–2. Lentelėje pateiktą pamokų skaičių mokytojas gali keisti atsižvelgdamas į mokinių poreikius, pasirinktas mokymosi veiklas ir ugdymo metodus;
- stulpelyje *Val. sk.* yra nurodytas galimas nagrinėjant temą pasiekimams ugdyti skirtas pamokų skaičius. Daliai temų valandos nurodytos intervalu, pvz., 1–2. Lentelėje pateiktą pamokų skaičių mokytojas gali keisti atsižvelgdamas į mokinių poreikius, pasirinktas mokymosi veiklas ir ugdymo metodus;
- stulpelyje *Rekomendacijos* pateikiamas veiklų sąrašas yra susietas su [Teisės BP įgyvendinimo rekomendacijomis](#), kuriose galima rasti išsamesnės informacijos apie ugdymo proceso organizavimą įgyvendinant atnaujintą BP.

Dėl ilgalaikio plano formos susitaria mokyklos bendruomenė, tačiau nebūtina siekti vienodos formos. Skirtingų dalykų ar dalykų grupių ilgalaikių planų forma gali skirtis, svarbu atsižvelgti į dalyko(-ų) specifiką ir sudaryti ilgalaikį planą taip, kad jis būtų patogus ir informatyvus mokytojui, padėtų planuoti trumpesnio laikotarpio (pvz., pamokos, pamokų ciklo, savaitės) ugdymo procesą, kuriame galėtų būti nurodomi ugdomi pasiekimai, kompetencijos, sąsajos su tarpdalykinėmis temomis. Pamokų ir veiklų planavimo pavyzdžių galima rasti BP įgyvendinimo rekomendacijų dalyje [Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai](#).

Teisės Ilgalaikis planas III gimnazijos klasei

Ugdymo plane III gimnazijos klasėje Teisės dalykui skirta 1 savaitinė pamoka, t.y. 36 akademinės valandos.

	Tema	Val. sk.	Rekomendacijos	Vadovėlis
I.	Įvadas į teisės sistemą	8-9	Dėmesys skiriamas bendradarbiavimą skatinantiems metodams bei metodams, kurie leistų mokiniams dalintis savo nuomone, argumentuoti ją.	Daiva Narmontienė, Vidmantas Punelis, Albinas Visockis. Teisės pagrindai. Vadovėlis 11-12 klasei. Šviesa, Kaunas, 2008.; Ričardas
	Kas yra teisė bei kokie yra teisinės valstybės bruožai, raida Lietuvoje?			
	Teisės vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje, pagrindiniai teisės normos požymiai, teisės principų paskirtis.			
	Teisės ir moralės santykis. Koks yra teisingumo ir teisėtumo (įtvirtinimo įstatymuose) santykis, kokias socialines vertybes gina įstatymas?			

	<p>Kokios yra pagrindinės vertybės, kuriomis grindžiamos žmogaus teisės ir kaip jos reiškiasi gyvenime, kokia yra teisių ir pareigų pusiausvyra?</p> <p>Įstatymų priėmimas, norminių aktų hierarchija.</p> <p>Pagrindinės teisės šakos ir jų reguliuojami santykiai.</p> <p>Teisininkų gildijos Lietuvoje. Pagrindinės teisėsaugos institucijų funkcijos.</p> <p>Teisinė pagalba.</p>		Siūloma organizuoti susitikimą su teisininku.	Totoraitis, Rima Ažubalytė. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII kl. Kronta, 2003.
II.	<p>Lietuvos Respublikos Konstitucija</p> <p>Lietuvos Respublikos Konstitucijos politinė ir teisinė galia.</p> <p>Lietuvos Respublikos Konstitucijos reikšmė, nustatant žmogaus (piliečio) ir valstybės (valstybės institucijų) santykį.</p> <p>Asmeninės, politinės, socialinės, ekonominės ir kultūrinės teisės numatytos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, konstitucinių teisių įgyvendinimas.</p> <p>Lietuvos Respublikos Konstitucijoje numatytų valdžių (Seimo, Prezidento, Vyriausybės, teismų) tarpusavio santykis.</p> <p>Konstitucijos priėmimo ir keitimo būdai.</p> <p>Teismai Lietuvoje bei juose nagrinėjamos bylos.</p>	6-7	Siūloma teisės aktą analizuoti per atvejo analizę (nagrinėti viešai prieinamas Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo bylas). Siūloma aptarti naujausius Lietuvos Respublikos Konstitucijos pakeitimus ar keitimo projektus, to priežastis bei pasekmes.	Daiva Narmontienė, Vidmantas Punelis, Albinas Visockis. Teisės pagrindai. Vadovėlis 11-12 klasei. Šviesa, Kaunas, 2008.; Evaldas Bakonis. Politologijos pagrindai 11-12 kl. Šviesa, Kaunas, 2008 m. 58-61 psl. Ričardas Totoraitis, Rima Ažubalytė. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII kl. Kronta, 2003.
III.	<p>Valstybės valdymas</p> <p>Asmens dalyvavimo valstybės valdyme būdai.</p>	5-6	Siūloma praktiškai išbandyti dalyvavimo valstybės valdyme	Evaldas Bakonis. Politologijos pagrindai 11-12 kl. Šviesa,

	<p>Rinkimų teisė, kaip atpažinti rinkimų teisės pažeidimus ir tinkamai į juos reaguoti.</p> <p>Lietuvoje veikiančios ombudsmenų institucijos ir jų funkcijos.</p> <p>Savanorystės arba priklausymo NVO nauda ir galimybės.</p> <p>Kaip atpažinti korupcines veikas, valstybės tarnautojų galimą piktnaudžiavimą savo įgaliojimais bei tarnybine padėtimi ir kam pranešti?</p>		<p>būdus, pvz., nueiti į vietos savivaldos tarybos posėdį, teikti siūlymus mokyklos, vietos savivaldos institucijoms, įsitraukti į savanorišką veiklą (<i>galima savanorystė teismuose ir kt. teisės institucijose</i>) ir kt.</p>	<p>Kaunas, 2008 m.</p> <p>Ričardas Totoraitis, Rima Ažubalytė. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII kl. Kronta, 2003.</p>
IV.	<p>Vartotojas ir jo teisių apsauga</p> <p>Vartotojų teisės ir pareigos.</p> <p>Atsakingas vartojimas.</p> <p>Kur ir kaip kreiptis dėl įsigytos netinkamos kokybės prekės ar paslaugos, kokią pagalbą gali suteikti vartotojų teises ginančios organizacijos?</p> <p>Prekyba socialiniuose tinkluose ir specialiose platformose, kokių saugumo reikalavimų reikia paisyti.</p>	4-5	<p>Siūloma taikyti atvejo analizės, inscenizacijos metodus, leisti dalintis asmenine patirtimi bei ieškoti legitimų problemos sprendimo būdų.</p>	<p>Ričardas Totoraitis, Rima Ažubalytė. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII kl. Kronta, 2003.</p>
V.	<p>Asmens duomenų apsauga</p> <p>Pagrindinės Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) nuostatos: asmens duomenys, jų rinkimas ir tvarkymas.</p> <p>Kaip apsaugoti asmens duomenis, atpažinti teisės į asmens duomenų apsaugą pažeidimus ir ką daryti bei kur kreiptis jei žmogaus teisė į asmens duomenų apsaugą buvo pažeista?</p> <p>Kokių asmens duomenų ar informacijos nerekomenduojama talpinti asmeninėse socialinių tinklų paskirose?</p>	4-5	<p>Siūloma atlikti nedidelį projektinį darbą grupėmis, išsiaiškinant klasės, mokinių grupės ar visos mokyklos mokinių nuomonę bei patirtį apie asmens duomenų talpinimą socialiniuose tinkluose bei jų apsaugą (<i>atliktą darbą su pateiktais</i></p>	

			<i>teisinais paaiškinimais paviėšinti).</i>	
VI.	Turtinės ir neturtinės asmens teisės	6-7	Rekomenduojama analizuoti teismų viešai skelbiamas civilines bylas, esant galimybei, stebėti ir aptarti teismo posėdį teisme. Jei yra galimybė, siūloma padiskutuoti su civilinių bylų teisėju. Rekomenduojama aptarti siūlomas įstatymų pataisas ir to priežastis bei pasekmes.	Ričardas Totoraitis, Rima Ažubalytė. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII kl. Kronta, 2003.
	Pagrindinės turtinės ir neturtinės asmens teisės, jų įgijimo būdai ir galimos pasekmės.			
	Kaip yra saugomos ir ginamos asmenų civilinės teisės?			
	Intelektinė nuosavybė, turtinės ir neturtinės autorių teisės.			
	Civilinė atsakomybė, turtinė ir neturtinė žala.			
	Civilinio proceso paskirtis, jo stadijos ir pagrindiniai principai.			
	Teisminis procesas ir kiti teisinių konfliktų sprendimo būdai.			
VII.	Darbo santykiai	7-8	Rekomenduojama organizuoti mokinių susitikimą su karjeros specialistu ir aptarti darbo paieškos būdus, reikalavimus gyvenimo aprašymui ir pan. Mokiniai turėtų parengti savo gyvenimo aprašymą ir inscenizuoti susitikimą su darbdaviu.	Daiva Narmontienė, Vidmantas Punelis, Albinas Visockis. Teisės pagrindai. Vadovėlis 11-12 klasei. Šviesa, Kaunas, 2008.; Ričardas Totoraitis, Rima Ažubalytė. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII kl. Kronta, 2003.
	Darbo sutartis, darbo sutarties turinys bei galimos darbo sutarčių rūšys.			
	Autorinė sutartis ir/ar individuali veikla.			
	Darbo paieškos būdai ir šaltiniai, derybos su potencialiu darbdaviu.			
	Pagrindinės darbo sutarties sąlygos, darbo sutarties sudarymo teisinės pasekmės bei nelegalaus darbo pasekmės darbuotojui, darbdaviui, valstybei.			
	Darbo apmokėjimo ypatumai, darbo laikas ir jo trukmė, poilsio laiko rūšys.			
	Darbo ginčas, derybų esmė.			

Pagrindiniai darbo sutarties pasibaigimo pagrindai, darbo sutarties nutraukimo skirtingais pagrindais tvarka ir pasekmės bei atsiskaitymo su atleidžiamu darbuotoju tvarka.			
---	--	--	--

Teisės Ilgalaikis planas IV gimnazijos klasei

Ugdymo plane IV gimnazijos klasėje Teisės dalykui skirta 1 savaitinė pamoka, t.y. 34 akademinės valandos.

	Tema	Val. sk.	Rekomendacijos	Vadovėlis
I.	Šeimos teisė	6	Siūloma taikyti atvejo analizės, inscenizacijos metodus. Svarbu skatinti mokinius sprendimus priimti bendradarbiaujat vienas su kitu, išklausan vienam kitą. Esant galimybei, siūloma organizuoti susitikimą su gimnazijos psichologu ir kartu paanalizuoti situacijas.	Daiva Narmontienė, Vidmantas Punelis, Albinas Visockis. Teisės pagrindai. Vadovėlis 11-12 klasei. Šviesa, Kaunas, 2008.; Ričardas Totoraitis, Rima Ažubalytė. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII kl. Kronta, 2003.
	Sužadėtuvių bei santuokos sudarymo teisiniai reikalavimai.			
	Santuokos sudarymo teisinės, moralinės pasekmės ir atsakomybė.			
	Vedybų sutartis ir jos turinys.			
	Tėvų bei vaikų teisės ir pareigos šeimoje, jų tarpusavio dermė.			
	Smurto formos šeimoje ir pagalbos paieška. Bendravimo, tolerancijos ir kompromiso paieškos svarba sprendžiant šeimos klausimus.			
II..	Teisės pažeidimas ir jo pasekmės. Nusikalstama veika.	12-14	Siūloma pamokose taikyti "mini teismo" metodą bei analizuoti teismų viešai skelbiamas administracinių pažeidimų ir baudžiamąsias bylas, esant galimybei, stebėti ir aptarti teismo posėdį teisme. Jei yra galimybė, siūloma	Ričardas Totoraitis, Rima Ažubalytė. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII kl. Kronta, 2003.
Kas yra administracinis nusižengimas bei kokios administracinės nuobaudos ir poveikio priemonės yra numatytos įstatyme?				
Jaunimo vykdomi administraciniai nusižengimai ir atsakomybė už tai.				
Administracinis procesas. Kokios pagrindinės traukiamo administracinėn atsakomybėn asmens teisės ir pareigos.?				

	<p>Kelių eismo dalyvių teisės, pareigos ir atsakomybė. Eismo įvykio deklaracija.</p> <p>Nusikalstama veika. Kokio pobūdžio pasikėsinimas į įstatymo saugomas vertybes turi būti pripažintas nusikalstamu?</p> <p>Būtinoji gintis. Kada ji gali būti peržengiama?</p> <p>Bausmės ir baudžiamojo poveikio priemonės.</p> <p>Nusikaltimo subjektas. Kas būdinga nepilnamečių nusikalstamumui?</p> <p>Pagrindinės nusikalstamumo priežastys bei galimos nusikaltimų prevencijos priemonės.</p> <p>Baudžiamojo proceso paskirtis. Kaip vyksta teisminis nagrinėjimas?</p> <p>Kur kreiptis nukentėjus dėl nusikalstamos veikos? Kokios pagrindinės nukentėjusiojo, liudytojo ir įtariamojo teisės ir pareigos?</p> <p>Apklausa baudžiamajame procese. Kokios kardomosios ir procesinės prievartos priemonės gali būti pritaikytos nepilnamečiams?</p>		<p>susitikti ir padiskutuoti su teismo teisėju.</p> <p>Rekomenduojama aptarti siūlomas įstatymų pataisas ir to priežastis bei pasekmes.</p>	
III.	<p>Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės pagrindai</p> <p>Lietuvą užsienyje atstovaujančios institucijos. Diplomatinė ir konsulinė teisė.</p> <p>Pagrindinių ES institucijų, tarptautinių organizacijų (JT, ET, ESBO, UNESCO, ETT ir kt.) veikla.</p> <p>Pagrindinės Europos Sąjungos piliečio teisės, laisvės ir pareigos. Europos Sąjungos valstybių (taip pat Lietuvos) gyventojų tolerancijos siekiamybė skirtingos tautybės, religijos, rasės atstovams.</p> <p>Kokias žmogaus teises galima ginti remiantis tarptautiniais norminiais aktais bei kokiuose tarptautiniuose teismuose Lietuvos žmonės gali ginti savo teises?</p> <p>Kokios nusikalstamos veikos pripažįstamos tarptautinėmis ir kodėl</p>	6-8	<p>Siūloma rengti individualius ar grupėse projektinius darbus apie ES ir kt. tarptautines institucijas, jų siekius bei analizuoti konkrečius atvejus. Pasiūlyti mokiniams organizuoti renginį mokyklos bendruomenei Tarptautinės žmogaus teisių dienos minėjimui, atkreipiant dėmesį į tolerancijos žmogaus teisėms svarbą.</p>	<p>Daiva Narmontienė, Vidmantas Punelis, Albinas Visockis. Teisės pagrindai. Vadovėlis 11-12 klasei. Šviesa, Kaunas, 2008.</p>

	būtina pagrindines žmogaus teises įtvirtinti tarptautiniuose norminiuose aktuose? Kokie yra pagrindiniai tarptautinės humanitarinės teisės principai?			
	Kaip elgtis patekus į nelaimę užsienyje, kokios yra keliautojų (sausumos, vandens ar oro transportu) teisės ir pareigos?			
IV.	Visuomenės saugumas ir gynyba	6-7	Siūloma pamokose naudoti metodinę medžiagą iš https://sodas.ugdome.lt/	Mokomoji medžiaga bendrojo ugdymo moksleiviams "ŠALIES SAUGUMAS IR GYNYBA" knyga-salies-saugumas-ir-gynyba-moksleiviams.pdf (kam.lt)
	Teisiniai nacionalinio saugumo pagrindai. Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo sistema.			
	Kokios galimos grėsmės nacionaliniam saugumui (vidinės bei išorinės), kaip jas atpažinti ir kam apie tai pranešti? Grėsmių nacionaliniam saugumui prevencijos priemonės.			
	Pilietinis pasipriešinimas, jo formos, piliečių vaidmuo ginant šalį. Pilietinė gynyba.			
	Nusikalstamos veikos prieš Lietuvos valstybę, teritorijos vientisumą ar konstitucinę santvarką bei baudžiamoji atsakomybė už tai.			
	Pasirengimas ekstremalioms situacijoms ir karo metui.			

Pamokos planas.

Pamokos tema: KAM REIKALINGA EUROPOS SĄJUNGA?

Pamokos situacija:	Ši pamoka yra viena turinio temų „Tarptautinė žmogaus teisių apsauga“. Ji apima tokius nagrinėjamus klausimus kaip: „Kokias pagrindines teises įgyja Europos Sąjungos pilietis? Kokius yra ES tikslai? Kam reikalinga ES? ES plėtra. Kaip veikia ES?
Pamokos tipas:	Naujos medžiagos mokymo(si) pamoka, taip pat skirta žinių įtvirtinimui
Uždaviniai:	Naudodami mokymo(si) šaltinius mokiniai sužinos kam reikalinga ES, suvoks ką reiškia būti Europos piliečiu, kaip veikia ir ką veikia ES? Taip pat ugdysis gebėjimus argumentuoti, kritiškai mąstyti, tobulins viešo kalbėjimo įgūdžius.
Mokymo(si) metodai:	Aiškinimas, demonstravimas, praktinės užduotys, diskusija, skaitymas, darbas su vadovu (interaktyvi veikla)

	panaudojant mobiliuosius telefonus ar planšetinius kompiuterius).
Mokymo(si) priemonės:	1. Teisė kiekvienam. Vadovėlis X, XI-XII klasėms. Sudarytojai Ričardas Totoraitis, Rima Ažubalytė. Leidėjas: KRONTA, 2003. 2. ES ir aš. [Prieiga: http://publications.europa.eu/webpub/com/eu-andme/lt/]. 3. 12 Europos pamokų. Europos Komisijos Komunikacijos generalinio direktorato informacija piliečiams. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2017. 4. Kompiuterinis projektorius, kompiuteris, mobilūs telefonai, planšetiniai kompiuteriai. 5. Mokytojos parengtos pateiktys „12 istorinių ES žingsnių“ ir „Kurio tai ES valdymo organo veikla?“

PAMOKOS EIGA

Pamokos dalys	Mokytojos ir mokinių veikla
Sudominimas ir pamokos uždavinių apibrėžimas (iki 3 min).	Mokytojas pradžioje pamokos paklausia – ar mokiniai pritartų referendumui Lietuvoje, jei tektų balsuoti ir išreikšti nuomonę dėl Lietuvos išstojimo iš Europos Sąjungos? Mokiniai, bando argumentais pagrįsti dvi pozicijas „už“ ir „prieš“ ES. Mokytojas išklauses mokinius apibendrina jų atsakymus ir pristato pamokos temą bei su mokiniais aptaria tai, ką gebės mokiniai po šios pamokos (įvardinami ir aptariami pamokos uždaviniai).
Naujos medžiagos pateikimas (35 min.)	<ul style="list-style-type: none"> • Mokytojas klausia mokinių, kokius jie gali įvardinti ES tikslus? Kam reikalinga ES? Aptariami su mokiniais šie tikslai: <ul style="list-style-type: none"> • Palaikyti taiką tarp savo valstybių narių ir jų kaimynių. • Suvienyti Europos šalis praktiniam bendradarbiavimui. • Užtikrinti Europos piliečių saugumą. • Skatinti ekonominę ir socialinę solidarumą. • Išsaugoti Europos tapatybę ir įvairovę globalizuotame pasaulyje. • Skleisti bendras europiečių vertybes • Mokytojas mokiniams pateikia užduotį „12 istorijos žingsnių“. Mokiniai perskaitę ES svarbius istorinius žingsnius, turi į lentelę surašyti metus, kuriais šie įvykiai buvo. Klasė pirmiausia dirba individualiai, tada prašoma dirbti susiskirsčius ketvertais ir diskutuojant apie įvykių eiliškumą, o vėliau bendrai kartu su mokytoju aptariama kiekvienas įvykis ir data, jo svarba ES istorijai. • Mokytojas prašo moksleivius prisijungti prie internetinės svetainės https://europa.eu/european-union/index_lt susipažinti ir pabandyti surasti pagrindinius ES valdymo organus (darbas su informacijos šaltiniu mobiliųjų telefonų pagalba). Mokiniai turi pateikti surasti pagrindinius ES valdymo organus (Europos Parlamentas, Europos Vadovų Taryba, Europos Komisija,

	<p>Teisingumo teismas, Europos centrinis bankas, Audito Rūmai) ir pateikti trumpai už ką jie atsakingi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mokytojas išklausęs pateiktus atsakymus, jei kurių nors valdymo organų neranda mokiniai, mokytojas paaiškina visą ES valdymo struktūrą. • Mokytojas paaiškina ką reiškia būti Europos piliečiu. Kartu su Mokiniais diskutuoja kokias teises ir pareigas turi Europos Sąjungos valstybėms narėms priklausantys piliečiai. Aptariama piliečių galimybė gali keliauti, gyventi ir dirbti bet kurioje ES vietoje. Su mokiniais diskutuojama apie švietimo pagrindinius principus ES ir paaiškinama, kad baigus ne trumpesnes nei 3 metų trukmės universitetines studijas, jų įgyta kvalifikacija bus pripažįstama 3 visose ES valstybėse narėse, nes jos narės pasitiki viena kitos švietimo ir mokymo sistemų kokybe.
<p>Apibendrinimas, įtvirtinimas ir įsivertinimas (iki 7 min.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Užduotis „Kurio tai ES valdymo organo veikla?“ Mokytojas paaiškina mokiniams, kad jie perskaitę išdalintuose lapuose veiklų aprašymą, turi įrašyti ES valdymo organą (Priedas Nr.2). Mokytojas kartu su mokiniais aptaria kokioms institucijoms yra priskirtos veiklos, taip pat akcentuoja ko išmoko, ką sužinojo, suprato, kam tai mums reikalinga. • Mokytoja pristato užduotį namų darbams. Mokiniai, turės pasitelkdami internetinius šaltinius pasidomėti ką reiškia FRONTEX ir Europolas, kokios jų veiklos sritys ir reikšmė ES valstybių narių bendradarbiavimui.

Priedas Nr. 1.

Užduotis: „12 ISTORINIŲ ŽINGSNIŲ“

Mokytojas paaiškina mokiniams, kad jie, perskaitę ES svarbius istorinius žingsnius, turi į lentelę surašyti metus, kuriais šie įvykiai buvo. Klasė pirmiausia dirba individualiai, tada prašoma dirbti susiskirsčius ketvirtais ir diskutuojant, o vėliau bendrai aptariama kiekvienas įvykis ir data, jo svarba ES istorijai.

P.S. kaip alternatyva šių žinių patikrinimui gali būti panaudota programėlė „Kahoot!“. Joje sukuriant atskirą žinių patikrinimo aplinką „12 ISTORIJS ŽINGSNIŲ“. Tik būtina užtikrinti, kad visi mokiniai turėtų mobiliuosius telefonus, arba būtina parūpinti planšetes.

Įrašykite metus, kada įvyko svarbus įvykis Europos Sąjungai.

1951 1957 1973 1979 1981 1992

1993 2002 2004 2009 2014 2015

Metai	Ivykis
	Šešios šalys steigėjos įsteigia Europos anglių ir plieno bendriją (EAPB)
	Mastrichto sutartimi įsteigiama Europos Sąjunga (ES)
	Po septynerius metus trukusios pasaulinės krizės ir euro zonos konsolidacijos palaipsniui grįžtama prie nuosaikaus ekonomikos augimo.
	Į apyvartą išleidžiamas euras.
	Bendrijoms priklauso devynios valstybės narės, nustatoma daugiau bendros politikos sričių.
	Vyksta Europos Parlamento rinkimai; keli kandidatai varžosi dėl Europos Komisijos pirmininko posto.
	Įsigalioja Lisabonos sutartis, pakeičianti ES veiklos pobūdį.
	Tos pačios šešios valstybės pasirašo Romos sutartis, kuriomis įsteigiama Europos ekonominė bendriją (EEB) ir Europos atominės energijos bendriją (Eurotomas).
	ES turi 25 nares. Iki 2013 m. valstybių narių skaičius išauga iki 28.
	Į ES įstoja pirmoji Viduržemio jūros regiono šalis.
	Europos bendroji rinka tampa tikrove.
	Pirmą kartą surengiami tiesioginiai Europos parlamento rinkimai.

Priedas Nr. 2

Užduotis: „Kurio tai ES valdymo organo veikla?“

Mokytojas paaiškina mokiniams, kad jie perskaitę išdalintuose lapuose veiklų aprašymą, turi įrašyti ES valdymo organą.

Šie atsakymų variantai mokiniams nepateikiami: **Europos Parlamentas, Europos Vadovų Taryba,**

Taryba, Europos Komisija, Teisingumo teismas, Europos centrinis bankas, Audito Rūmai.

ES institucija	ES Institucijos vykdoma veikla
	Teisėkūra ir biudžeto valdymas.
	Nustato bendrą politikos kryptį ir priima svarbiausius sprendimus esminiais klausimais ES.
	Kad priima politinius sprendimus ir rengia ES teisės aktus.
	Pagrindinis vykdomasis organas, teikiantis teisės aktų pasiūlymus ir užtikrinantis, kad būtų tinkamai įgyvendinama ES politika.
	Užtikrina kad Europos teisės būtų visapusiškai paisoma.
	Atsakingas už euro ir ES pinigų politikos valdymą.
	Tikrina ar ES pajamos ir išlaidos yra teisėtos ir deramai naudojamos. Taip pat tikrina ar tinkamai tvarkomas ES biudžetas.

3. SKAITMENINĖS MOKYMO PRIEMONĖS, SKIRTOS ĮGYVENDINTI BP

Pavadinimas	Mokymo priemonės anotacija	Nuoroda
https://www.emokykla.lt/	Nacionalinės švietimo agentūros pasiūlytos skaitmeninės mokymo priemonės,	https://www.emokykla.lt/bendrasis/skaitmenines-

.lt	skirtos įgyvendinti įvairių dalykų (teisės taip pat) programų turinį.	mokymo-priemones/priemones
https://duomenys.ugdome.lt	Šioje aplinkoje pateikiami dokumentai, metodinės rekomendacijos, mokymo priemonės ir kitos naudingos rekomendacijos nacionalinio saugumo ir krašto gynybos tema.	https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/socialinis/med=126
Oficiali Europos Sąjungos interneto svetainė	Šioje interneto svetainėje galima rasti visą reikalingą informaciją apie Europos Sąjungą, teisės aktus, metodinę medžiagą, skaitmenines mokymo priemones darbui su mokiniais.	https://european-union.europa.eu/index_lt

4. LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Literatūra, šaltiniai	Trumpa anotacija
https://www.infolex.lt/	Šioje platformoje pateikiami teisės aktai, teismų praktika, naujienos ir kita aktuali teisinė informacija.
https://e-seimas.lrs.lt/	Kvalifikuoto teisės aktų naudotojo darbo vieta autentifikuotiems sistemos naudotojams suteikia galimybę grupuoti teisės aktų projektus pagal pasirinktus požymius, pasirinkti teisės aktus ir jų projektus pagal naudotoją dominančią sritį, rašyti asmeninius komentarus atskiriems teisės aktams ar jų projektams, teikti pasiūlymus dėl teisės aktų projektų, išsaugoti savo paieškos formos ir paieškos parametrus bei pagal juos gauti naujienas.

https://www.teismai.lt/	<p>Šioje interneto svetainėje pateikta informacija apie teismus Lietuvoje, statistiką, savanorystę teismuose. Svetainėje yra prieinama teismų virtuali biblioteka, virtuali teismo posėdžio salė (<i>virtualioje teismo posėdžių salėje atvaizduojama demonstracinė salės aplinka, kur susipažįstama su teismo posėdžio eiga, vykstančiais procesais, pagrindiniais teismo posėdžių dalyviais ir jų funkcijomis</i>).</p>
https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiseska/	<p>Tai Lietuvos teismų informacinė sistema, kurioje prieinama vieša sprendimų paieška.</p>
<p>“Media Literacy in the Baltics: medijų raštingumo trenerio vadovas” (nuoroda internete: https://millab.rsu.lv/sites/default/files/imce/L2_D_LT-LT.pdf.)</p>	<p>Leidinyje pateikiama metodinė medžiaga žodžio laisvės, privatumo ir duomenų apsaugos internete bei kita aktualia tematika.</p>

5. UŽDUOČIŲ AR MOKINIŲ DARBŲ, ILIUSTRUOJANČIŲ PASIEKIMŲ LYGIUS, PAVYZDŽIAI

5.1. Tema. Asmens dalyvavimo valstybės valdyme būdai.

Mokomasi atpažinti ir įvardinti teisėtus dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdus, jų poveikį.

<p>Padedamas mokytojo, atpažįsta ir įvardina bent 1-2 teisėtvarkos institucijų kompetencijas, teisėtus dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdus, poveikio priemones. (A3.1.)</p>	<p>Atpažįsta ir įvardina bent 1-2 teisėtvarkos institucijų kompetencijas, teisėtus dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdus, poveikio priemones. Skatinamas įsitraukia į praktinę, kūrybinę, pažintinę veiklą po pamokų, kurioje ugdomi teisinio raštingumo, demokratinio bendrabūvio įgūdžius. (A3.2.)</p>	<p>Atpažįsta ir įvardina pagrindines teisėtvarkos institucijų kompetencijas, teisėtus dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdus, kai kuriuos geba taikyti praktiškai. Įsitraukia į praktinę, kūrybinę, pažintinę veiklą po pamokų, kurioje ugdomi teisinio raštingumo, demokratinio bendrabūvio įgūdžius. (A3.3.)</p>	<p>Atpažįsta ir įvardina pagrindines teisėtvarkos institucijų kompetencijas, tarpinstitucinius ryšius, teisėtus dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdus, poveikio priemones, geba juos taikyti praktiškai. Pats inicijuoja ir įsitraukia į praktinę, kūrybinę, pažintinę veiklą po pamokų, kurioje ugdomi teisinio raštingumo, demokratinio bendrabūvio įgūdžius. (A3.4.)</p>
--	---	--	--

A3.1. Slenkstinis lygis:

Iš pateikto sąrašo pabraukite mažiausiai du teisėtus dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdus ir, remdamiesi pateikta mokomąja medžiaga, pagrįskite savo pasirinkimą.

A3.2. Patenkinamas lygis:

Remiantis pateikta situacija, nurodykite bent du situacijoje taikomus teisėtus dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdus bei tikėtiną jų poveikį.

A3.3. Pagrindinis lygis:

Remiantis žiniasklaidoje pateikta naujausia informacija arba asmenine patirtimi, atrinkti bent dvi situacijas, kuriose taikomi teisėti dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdai ir bent vieną, kurioje taikomi neteisėti dalyvavimo demokratinės valstybės bendrabūvyje būdai. Kiekvieną atrinktą situaciją argumentuotai pagrįsti. Dirbant grupėse, nurodyti pasirinktos poveikio priemonės tikėtinas pasekmes.

A3.4. Aukštesnysis lygis:

Darbas grupėse. Atlikus tyrimą (mokyklos bendruomenės anketinę apklausą, interviu ar kt.) ir išsiaiškinus tobulintinas gimnazijoje (jei yra galimybė, projektas gali būti ir vietos savivaldos lygiu) sritis (pasirinkti vieną ir svarbiausią sritį padeda metodo „šešios skrybėlės“ taikymas),

pateikti teisėtų problemos sprendimo būdų ir numatyti galimą jų poveikį. Su tyrimo duomenis supažindinti mokyklos (vietos) bendruomenę, inicijuoti bei dalyvauti visame procese.

5.2. Tema. Turtinės ir neturtinės asmens teisės. Teisminis procesas ir kiti teisinių konfliktų sprendimo būdai.

<p>Veikia taikaus demokratinio sugyvenimo sąlygomis, savanoriškai laikydamasis svarbiausias vertybes ginančių įstatymų. Mokytojo padedamas atpažįsta destruktinius socialinius dirgiklius ir legitimiai sprendžia praktines situacijas. Derybomis siekia kompromiso, tačiau trūksta teisinių argumentų (B4.1).</p>	<p>Veikia taikaus demokratinio sugyvenimo sąlygomis, savanoriškai laikantis taisyklių ir įstatymų, etikos normų. Atpažįsta destruktinius socialinius dirgiklius ir legitimiai sprendžia praktines situacijas. Derybomis siekia kompromiso, pateikia bent vieną teisinį argumentą. Pagarbiai išklauso kitus. (B4.2.)</p>	<p>Veikia taikaus demokratinio sugyvenimo sąlygomis, savanoriškai laikantis taisyklių ir įstatymų, etikos, intelektualinės nuosavybės normų. Atpažįsta destruktinius socialinius dirgiklius ir lanksčiai legitimiai sprendžia praktines situacijas, atsižvelgdamas į skirtingas visuomenės grupių ir kultūrų normas. Išklauso ir gerbia kitų nuomonę. Derybomis siekia priimtino kompromiso, bando skirtingas komunikavimo strategijas, pateikia daugiau nei vieną teisinį argumentą. (B4.3.)</p>	<p>Veikia taikaus demokratinio sugyvenimo sąlygomis, savanoriškai laikantis taisyklių ir įstatymų, etikos, intelektualinės nuosavybės normų, ragina tą daryti ir kitus. Atpažįsta destruktinius socialinius dirgiklius ir lanksčiai legitimiai sprendžia praktines situacijas, atsižvelgdamas į skirtingas visuomenės grupių ir kultūrų normas. Dėmesingai išklauso ir gerbia kitų nuomonę, rūpinasi savo ir kitų emocine bei socialine gerove. Derybomis siekia priimtino kompromiso, tikslingai renkasi komunikavimo strategijas, pateikia teisinių argumentų. Esant poreikiui, įsitraukia į būsimos profesijos komunikavimo diskursą. (B4.4.)</p>
--	---	---	--

B4.1. Slenkstinis lygis:

Pamokoje dirbama praktiškai taikant „mini teismo“ metodą. Dirbant porose, pagal mokytojo pateiktą orientacinę medžiagą (pateikiami konkretūs situacijai spręsti taikytini teisės aktai su paaiškinimais), parengti bei pristatyti ne mažiau kaip 2 teisinius argumentus nurodytai (ar iš anksto pasirinktai) pozicijai apginti.

B4.2. Patenkinamas lygis:

Pamokoje dirbama praktiškai taikant „mini teismo“ metodą. Dirbant porose, parengti bei pristatyti 2 teisinius argumentus, naudojant mokytojo pateiktą orientacinę medžiagą ir bent 1 teisinį argumentą savarankiškai nurodytai (ar iš anksto pasirinktai) pozicijai apginti.

B4.3. Pagrindinis lygis:

Pamokoje dirbama praktiškai taikant „mini teismo“ metodą. Dirbant porose arba individualiai, parengti ir pristatyti ne mažiau kaip 3 teisinius argumentus, vadovaujantis mokytojo pateikta nuoroda į teisės aktą (jo skyrių ar pan.), nurodytai (ar iš anksto pasirinktai) pozicijai apginti. Vietoj mokytojo pateiktos nuorodos į šaltinį, galima taikyti mokinyms mokiniui metodą, t. y. aukštesniu lygmeniu besimokantis mokinyms konsultuoja kitus mokinius dėl tinkamo šaltinio pasirinkimo.

B4.4. Aukštesnysis lygis:

Pamokoje dirbama praktiškai taikant „mini teismo“ metodą. Iš pradžių dirbant individualiai, o vėliau porose, parengti ir pristatyti visus įmanomus, bet ne mažiau kaip 4-5, teisinius argumentus, nurodytai (ar iš anksto pasirinktai) pozicijai apginti. Šaltinio mokiniai ieško savarankiškai pamokos metu arba būna pasiruošę dar prieš pamoką.